

De Francesc Macià, i altres Presidents

Aquest any es commemora el 75è. aniversari de la mort del que fou president de la Generalitat de Catalunya Francesc Macià i Llussà, fill de Vilanova i la Geltrú. Sovint, s'ha constatat que la ciutat no ha estat prou conseqüent amb aquest fet. Segurament no ha tingut el reconeixement necessari, com potser tampoc l'han tingut altres vilanovins com Eduard Toldrà o Joan Ventosa i Roig, per citar-ne un parell d'exemples. Som una ciutat propensa al canibalisme i l'autodestrucció. Llunàtics, en diuen alguns.

Macià fou un vilanoví circumstancial, o si voleu, accidental. Tot i que es va mostrar lleial i atent amb el poble que el va veure néixer, ell fou un lleidatà d'adopció i de convicció. Les seves arrels eren a les Borges Blanques, d'on en fou diputat, i mai perdé l'accent ponentí. La família s'establí a Vilanova per dedicar-se al comerç de l'oli de les Garrigues. No obstant això, Macià visità la nostra ciutat poc després de tornar de l'exili; i després de la seva mort, el dia de Nadal de 1933, l'Ajuntament va fer gestions perquè fos enterrat aquí. Francesc Macià esdevingué la figura eminent d'aquells primers anys de República que foren una immersió de llibertat, progrés i modernitat. Quaranta anys de franquisme i el posterior pacte de silenci ens han amagat la veritat històrica. Macià presentava una trajectòria singular i espectacular: de coronel de l'exèrcit a fundador d'Estat Català, de Prats de Molló al procés de París i l'exili, de la fundació d'Esquerra Republicana a la proclamació de la República Catalana, o de l'Estatut de Núria a la presidència de la Generalitat. Etapes on l'idealisme més obcecat de "l'Avi" s'alternava amb grans dosis de pragmatisme i renúncia. Amb tot, la seva memòria ha restat al marge de campanyes de desprestigi i difamació.

En canvi, la figura de Lluís Companys ha estat víctima de crítiques ferotges i atacs barroers, obsessionats fins la paranoia en descobrir, darrera el president màrtir, un pèssim governant, origen i dipositari de tots els mals que afligiren el país. S'ignora, però, que Companys fou executat no pas per la seva trajectòria personal o política, sinó, precisament, per la seva condició de president de Catalunya. A ell li tocà de gestionar un període convuls —s'ha conegut com a bienni negre— caracteritzat per la decadència de les institucions i la pressió d'un govern reaccionari disposat a liquidar els avenços dels primers anys de República, intentant restituir els privilegis de les oligarquies de sempre.

La República rebé els embats de l'aristocràcia i els monàrquics destronats, de la burgesia latifundista amenaçada per la reforma agrària, dels militars afectats per una reforma militar que resultà letal per a la República, d'una església obligada a renunciar al monopoli de la tutela educativa, i dels seculars sectors econòmics i financers que veien perillar la seva posició. Era, en definitiva, la lluita desigual entre dos models antagònics. A la dissolució de l'Estat de dret hi contribuïren també organitzacions sindicals, anarquistes i radicals que volien accelerar els processos de reforma, o la pressió de sectors confusos per un excés d'expectatives.

Textos recents s'han dedicat a ridiculitzar fins a límits innecessaris la figura i l'acció de Lluís Companys. Però, si seguim de prop les opinions dels autors, s'observa un esforç en voler subratllar un fals paral·lelisme entre l'acció de govern d'ERC en aquella inquieta etapa de pre-guerra, i l'escenari actual de govern, amb Esquerra i el tripartit com a protagonistes. Sovint s'oblida, però, que l'Esquerra de l'any 1931 guarda més coincidències amb la Convergència del 1980, que no pas amb l'Esquerra actual. ERC i CDC eren partits —moviments— joves, constituïts a partir de l'amalgama de diferents grups i organitzacions amb sensibilitats ben diferents. Com en diríem avui, punts de trobada marcats per la

transversalitat que, de cop, i contra pronòstic, s'abocaren a responsabilitats de govern. Els seus líders, tant Francesc Macià com Jordi Pujol, tenien una personalitat forta i carismàtica i una trajectòria densa i carregada d'èpica. Reclutaren sectors de la petita i mitjana burgesia, classe menestral i intel·lectuals, i treballadors arrelats. Macià era de família acomodada i el seu model de país, caseta i hortet inclosos, no era a l'abast de la majoria de la classe treballadora, especialment dels nouvinguts que, sovint, vivien en condicions de precarietat. No, el gruix de la classe obrera no estava a ERC, sinó a organitzacions sindicals i polítiques com la CNT, la FAI, el BOC i d'altres formacions.

Per comparar una acció política, cal tenir en compte el context, l'època i les circumstàncies. Les actuacions dels partits, governs i governants, cal valorar-les en el seu marc històric. Reinterpretar la història per legitimar les pròpies opinions resulta mesquí i poca-solta. Mentre, al catalanisme polític li caldrà una generació ben bona per superar l'actual fractura. Uns i altres s'han entretingut en baralles de pati d'escola, sempre pendents dels seductors cants de sirena que els han fet córrer a la menjadora de la *villa y corte*, tot ignorant aquella dita d'en Josep Pla que assenyalava que “el més semblant a un espanyol de dretes, és un espanyol d'esquerres”. No ens enganyem, ells disposen d'una estructura d'Estat com Déu mana i de segles d'experiència de poder. De poder del de veritat, no d'unes institucions de govern que grinyolen massa sovint. A Catalunya, a més de bons governants, com a qualsevol país, li calen bons líders. Personatges carregats de força i de convicció que ens facin creure que som un país de debò. Presidents com Macià o Pujol, no eren indiscutibles, ni representaven formacions monolítiques, ni tant sols encapçalaven opcions majoritàries, però es creien i feien creure el seu paper i el seu càrrec, amplificant així el reconeixement i el respecte per la institució que representaven.

En el fons, tot es redueix a un problema aritmètic. Sempre cal sumar, més que restar. I el catalanisme aquesta assignatura la té pendent.

Albert Tubau

(Article publicat al Diari de Vilanova el 20 de març de 2008)